

30 Αυγούστου 2016

Πνευματική και Βιολογική καρδιά (Άγγελος Αλεκόπουλος)

/ [Πεμπουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Ο Άγιος Μάξιμος ο Ομολογητής λέει ότι το σώμα θεούται μαζί με την ψυχή. Ο άνθρωπος είναι μια ενότητα και μπορούμε να διακρίνουμε μέσα σε αυτόν, το σώμα και την ψυχή ή κατά τους Πατέρες, το σώμα, την ψυχή και το πνεύμα ή τον «νούν». Η διάκριση των παραπάνω γίνεται μέσα στο πλαίσιο της ενότητας. Αυτή η ενότητα ονομάζεται από τους Πατέρες της Εκκλησίας «καρδιά». Το πνεύμα και η ύλη δεν αλληλοαποκλείονται, δεν αλληλοαναιρούνται . Αλληλοεξαρτώνται, το ένα διεισδύει στο άλλο.^[1]

Όταν η Αγία Γραφή και οι άγιοι Πατέρες μιλούν για την καρδιά εννοούν την μεταφυσική (πνευματική) καρδιά, αλλά και την σαρκική καρδιά. Δηλαδή καρδιά είναι αφ' ενός μεν το σαρκικό όργανο, αφ' ετέρου δε το κέντρο της υπάρξεώς μας, μέσα στο οποίο γίνεται η κοινωνία και η ένωσή μας με τον Θεό. Σ' ένα σημείο συναντώνται οι δυο αυτές έννοιες της καρδιάς, αλλά και συγχρόνως διαφοροποιούνται.^[2]

Και πρώτα-πρώτα ας δούμε τα περί της μεταφυσικής (πνευματικής) καρδιάς. Ο Σεβ. Ιερόθεος βλάχος έχει γράψει σχετικά με την πνευματική καρδιά : «...Είναι αρκετά δύσκολο να δώσει κανείς ορισμό αυτής της πνευματικής καρδιάς, γιατί «άβυσσος γαρ ακατάληπτος αληθώς η καρδιά».^[3] Ιδίως στον σαρκικό άνθρωπο, που διακατέχεται από την κυριαρχία της λογικής και ο οποίος βιώνει την ζόφωση της μεταπτωτικής ζωής, είναι αδύνατη η γνώση αυτής της πνευματικής καρδιάς. Γι' αυτό δεν μπορεί να ευρεθή κανείς ορισμός ο οποίος θα μπορέσει να περιγράψει αυτήν την πραγματικότητα που βιώνει ο πνευματικός άνθρωπος. Μόνον χαρακτηρισμούς και εικόνες μπορεί κανείς να διατύπωση.

Ο πνευματικός άνθρωπος που ζει με την προσευχή «γνωρίζει, ότι η καρδιά του δεν είναι μόνον εν φυσικόν όργανον ή το όργανον της ψυχικής ζωής, αλλά μεταφυσικόν τι, μη υπαγόμενον εις ορισμόν, ικανόν να εγγίση τον Θεόν, την πηγὴν πάσης υπάρξεως» καρδιά είναι ο χώρος εκείνος, που αναπτύσσεται ὅλη η πνευματική ζωή, που ενεργεί η ἀκτιστη ἐνέργεια του Θεού. Αυτή «η βαθειά καρδιά» είναι εν πολλοίς άγνωστος ὄχι μόνον από τους άλλους ανθρώπους, αλλά και από τον ίδιο τον άνθρωπο. Γιατί η Χάρη του Θεού εργάζεται μυστικά την σωτηρία του ανθρώπου μέσα στην καρδιά του.^[4]

Η πνευματική καρδιά σύμφωνα με τον π. Ζαχαρία του Έσσεξ, είναι ο εσωτερικός άνθρωπος, το κέντρο της προσωπικότητας του κάθε ανθρώπου, είναι εκεί που μπορεί να συναντήσει ο άνθρωπος τον Θεό, είναι εκεί που μπορεί να κάνει ο άνθρωπος την ελεύθερη επιλογή του για τον Θεό.^[5]

Δηλαδή καρδιά είναι αφενός το σαρκικό όργανο, αφετέρου δε, το κέντρο της

υπαρξείας μας μέσα από το γίνεται η κοινωνία και η ένωση μας με τον Θεό... Χαρακτηριστικός είναι ο λόγος του άββα Παμβώ: «Ει έχεις καρδιά δύνασαι σωθῆναι» Το να έχει κανείς καρδιά σημαίνει να ενεργοποίηση την «καρδιά» του μέσα από την οποία θα τον κατευθύνει ο Θεός. [6]

Σκοπός της χριστιανικής ζωής για τον άνθρωπο είναι η ένωση, η σύνδεση, του νου με την καρδιά γιατί μόνο τότε ο άνθρωπος είναι θεραπευμένος και ολοκληρωμένος και μόνο τότε μπορεί να στραφεί προς τον Θεό και να τον αγαπήσει. Σύμφωνα με τον π. Ζαχαρία ο άνθρωπος δεν μπορεί να φτάσει σε αυτήν την ένωση με τις δικές του τις ανθρώπινες δυνάμεις, αλλά μπορεί να το πετύχει αυτό, μόνο μέσα από την ενέργεια της Θείας Χάριτος. Και συνεχίζοντας ο π. Ζαχαρίας μας λέει ότι, η Χάρη του Θεού έρχεται στον άνθρωπο όταν αυτός σταυρωθεί με τα ευαγγελικά προστάγματα, όταν μάθει να ζει, να σκέφτεται και να αντιδρά σύμφωνα με τα ευαγγελικά προστάγματα. Όταν δηλαδή ζει μια ζωή εν Χριστώ, μέσα από το λόγο του Θεού, μέσα από την προσευχή, την άσκηση, την μετοχή του στο σώμα του Χριστού, την Εκκλησία, και στο μυστήριο της Θείας Ευχαριστίας. Τότε μόνο ο νους κάνει κατάβαση προς την καρδιά και ενώνεται με την καρδιά και τότε μόνο ο άνθρωπος θεραπευμένος, μπορεί να στραφεί προς τον Θεό. [7]

Η καρδιά είναι το κέντρο της ψυχικής καρδιακής αισθήσεως, αλλά και το κέντρο του λόγου σύμφωνα με τους λόγους του Κυρίου «Εκ του περισσεύματος της καρδιάς το στόμα λαλεί». Αν η καρδιά εκφράζει τον κρυφό κόσμο της ψυχής, ο όρος «σάρκα» είναι δηλωτικός του ψυχοσωματικού ανθρώπου, καθώς ο Λόγος, όταν προσέλαβε την ανθρώπινη φύση, «σάρξ εγένετο». Κέντρο αυτής της «σάρκας» ...είναι η «καρδιά» η οποία επηρεάζει και τις ψυχικές και τις σωματικές αισθήσεις του ανθρώπου. Η ενοποιημένη ψυχοσωματική «καρδιά» μέσα από την οποία εκχέεται η Χάρη του Θεού στα ψυχοσωματικά μέλη καθιστώντας και το σώμα «νάον Θεού» αποτελεί τον δυναμικό πυρίνα της ανθρώπινης υπάρξεως, στον οποίο συγκεφαλαιώνονται όλες οι κατά φύσιν δυνάμεις. [8]

[1] Μοναχού Δαμασκηνού Αγιορείτου, *Ορθόδοξη Ανθρωπολογία και Μεταμοσχεύσεις Ζωτικών Οργάνων*, Αγίου Όρους 2007, εκδόσεις Μυριόβιβλος, σελ.:136

[2] Μητροπολίτου Ναυπάκτου και Αγίου Βλάσιου, *Ιεροθέου Βλάχου, Ορθόδοξη Ψυχοθεραπεία* (Ι. Μ. Γενεθλίου της Θεοτόκου (Πελαγίας) 3η Έκδοση Λεβαδία 1989), σελ.:147-162

[3] Αγ. Μακαρίου, *Φιλοκαλία Γ'*, σελ. 205, στ. 1-2

[4] Αρχιμ. Σωφρονίου: Γέρων Σιλουανός, εκδ. Ορθ. Κυψέλη σελ .:241

[5] π. Ζαχαρίας του Έσσεξ, «Η πνευματική Καρδιά», στον διαδικτυακό τόπο <http://www.pemptousia.gr/video/archim-zacharias-zacharou-i-pnevmatiki/> ημερομηνία ανάκτησης 17/09/2015

[6] Μοναχού Δαμασκηνού Αγιορείτου, Ορθόδοξη Ανθρωπολογία και Μεταμοσχεύσεις Ζωτικών Οργάνων, Αγιον Όρος 2007, εκδόσεις Μυριόβιβλος, σελ.:142

[7] π. Ζαχαρίας του Έσσεξ, «Η πνευματική Καρδιά», στον διαδικτυακό τόπο <http://www.pemptousia.gr/video/archim-zacharias-zacharou-i-pnevmatiki/> , ημερομηνία ανάκτησης:17/09/2015

[8] Μοναχού Δαμασκηνού Αγιορείτου, Ορθόδοξη Ανθρωπολογία και Μεταμοσχεύσεις Ζωτικών Οργάνων, Αγιον Όρος 2007, εκδόσεις Μυριόβιβλος, σελ.:144

Παρατήρηση: το παρόν κείμενο αποτελεί τμήμα της Διπλωματικής Εργασίας “Βιοηθικά προβλήματα στην Μονάδα Εντατικής Θεραπείας” που εκπόνησε ο κ. Άγγελος Αλεκόπουλος, στο πλαίσιο του προγράμματος “Σπουδές στην Ορθόδοξη Θεολογία” της Σχολής Ανθρωπιστικών Σπουδών του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου (ΕΑΠ), με επιβλέποντα καθηγητή τον κ. Νικόλαο Κόιο και την οποία η Πεμπτουσία δημοσιεύει με τη μορφή σειράς άρθρων.

[Δείτε το προηγούμενο άρθρο της σειράς κάνοντας κλικ **εδώ**](#)